



Kommunrevisionen
Täby kommun

✓ **Överförmyndarnämnden**

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium
Kommunstyrelsen

Revisionsrapport om överförmyndarnämnden

På uppdrag från Täby kommuns revisorer har KPMG granskat kommunens överförmyndarnämnd.

Genom granskningen kan vi konstatera att det finns behov av ett förbättrings- och utvecklingsarbete inom kommunens överförmyndarverksamhet.

I revisionsrapporten framgår iakttagelser och bedömningar som är väsentliga.

Revisionen önskar att överförmyndarnämnden lämnar ett yttrande över revisionsrapportens iakttagelser och bedömningar senast den 1 oktober 2018.

Täby 20 juni 2018

På uppdrag från Täby kommuns revisorer



Lars Nordin
Ordförande



Bo Klasmark
Revisor

Bilaga: Rapport KPMG Granskning av Täby kommuns överförmyndarnämnd



Granskning av Täby kommuns överförmyndarnämnd

Revisionsrapport

Täby kommuns revisorer

KPMG AB

2018-06-20

Antal sidor 19



Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och revisionell bedömning	3
2	Inledning/bakgrund	5
2.1	Syfte och revisionsfråga	5
2.2	Avgränsningar	6
2.3	Revisionskriterier	6
2.4	Ansvarig nämnd	6
2.5	Metod	6
3	Överförmyndarverksamhet	6
3.1	Nationell lagstiftning	6
3.2	Uppdrag	7
3.3	Förmynderskap	7
3.4	Godmanskap och förvaltare	7
4	Ekonomisk redovisning	8
5	Organisation	9
6	Verksamhetsmått	9
7	Bemanning	10
8	Styrdokument	11
8.1	Reglemente	11
8.2	Granskning och samsyn	11
9	Övriga iakttagelser utanför ramen för syftesformuleringarna	13
9.1	Dokumenthantering	13
9.1.1	Dokumenthanteringsplan	13
9.2	Samtycke	14
10	Intern styrning och kontroll	15
10.1	Vad är intern kontroll och styrning	15
10.2	Nämndens arbete	16
11	Länsstyrelsens tillsyn	17
12	Budgetuppföljning	18



Täby kommuns revisorer
Granskning av Täby kommuns överförmyndarnämnd

2018-06-20

13	Samverkanskommunernas synpunkter	19
----	----------------------------------	----

1 Sammanfattning och revisionell bedömning

Vi har av Täby kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens överförmyndarverksamhet.

Enligt 19 kap. 1-2§, Föräldrabalken (1949:381), är överförmyndarverksamhet obligatorisk i kommunerna. I varje kommun ska det finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd med uppgift att utöva tillsyn över förmyndares, förvaltares och gode mäns förvaltning. Överförmyndare/överförmyndarnämnd utses av kommunfullmäktige enligt 19 kap. 5 § Föräldrabalken.

Överförmyndarens/överförmyndarnämndens uppdrag består i huvudsak i att verka för att de individer som själva inte kan ta vara på sin rätt, inte skall drabbas av rättsförluster. Detta sker genom att överförmyndaren/nämnden medverkar till att utse ställföreträdare där det är nödvändigt samt kontrollerar ställföreträdarens lämplighet och kompetens. Härigenom har överförmyndarverksamheten en myndighetsutövande roll.

En ställföreträdare kan vara en *förmyndare*, *god man* eller *förvaltare* och har till uppgift att ta till vara "huvudmannens" intressen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det finns behov av ett förbättrings- och utvecklingsarbete inom Täby kommun överförmyndarverksamhet.

Vi upplever professionen som engagerade samt villiga till att införa förändringar i syfte att öka verksamhetens kvalitet och rättssäkerhet.

Utifrån våra iakttagelser samt vår analys bedömer vi att följande punkter bör ses över:

- nämnden bör genomföra en utvärdering av bemanningsbehovet under senare delen av år 2019 i syfte att sondera huruvida ett underlag på 5,5 tjänster är tillräckligt med hänsyn till nämndens måluppfyllelse samt gällande lagkrav.
- Ett reglemente för överförmyndarnämnden bör utarbetas och antagas av kommunfullmäktige som grund för styrning och uppföljning av överförmyndarverksamheten. Det är bristande att nämnden inte haft ett reglemente sedan bildandet 2015.
- Granskningsrutiner/anvisningar följt av checklistor bör arbetas fram och dokumenteras.
- Dagens metod för djupgranskning tar ej hänsyn till de olika kategorierna av ställföreträdarskap, (godmanskap, förvaltarskap, förmynderskap, godmanskap ensamkommande barn/ungdomar), där det finns en risk att vissa kategorier inte

2018-06-20

djupgranskas. Härigenom bör en rutin fastställas som garanterar att samtliga former av ställföreträdarskap inkluderas i urvalet av de akter som djupgranskas.

- Vi rekommenderar att årsräkningar som inlämnas av nya ställföreträdare djupgranskas.
- Vi bedömer att antalet djupgranskningar bör bibehållas efter Vallentuna och Österåkers kommuners utträdande. Detta i syfte att nämnden ska kunna införskaffa sig en rimlig säkerhet. Detta skulle innebära en ökning från 5,5 till ca 8,5 % utifrån dagens statistik.
- Dokumentet för ärendeprocesser bör utvecklas och kompletteras med anvisningar.
- Samtliga styrdokument bör hållas à jour i syfte att bibehålla sin legitimitet och funktion.
- Dokumenthanteringsplanen bör kompletteras, (se sid 11).
- Rutiner för ett systematiskt gallringsarbete bör fastställas. Vi rekommenderar att gallring sker vid två tillfällen årligen.
- Vi rekommenderar att dagens intresseblankett kompletteras med en samtyckesruta, där det framgår att den sökande samtycker till en lämplighetsprövning.
- Ett systematiskt samt dokumenterat internkontrollarbete bör införas. Årliga internkontrollplaner bör upprättas utifrån genomförda risk- och väsentlighetsbedömningar, där olika kontrollmål identifieras och värderas. Samtliga utvalda kontrollmål ska följas upp under aktuellt år. En uppföljningsrapport av genomförda kontroller bör upprättas och presenteras för nämnden.
- Systematiska budgetuppföljningar bör införas, där nämnden bör erhålla en budgetredogörelse vid varje sammanträde.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Täby kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens överförmyndarverksamhet.

Enligt 19 kap. 1-2§, Föräldrabalken (1949:381), är överförmyndarverksamhet obligatorisk i kommunerna. I varje kommun ska det finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd med uppgift att utöva tillsyn över förmyndares, förvaltares och gode mäns förvaltning. Överförmyndare/överförmyndarnämnd utses av kommunfullmäktige enligt 19 kap. 5 § Föräldrabalken.

Överförmyndarens/överförmyndarnämndens uppdrag består i huvudsak i att verka för att de individer som själva inte kan ta vara på sin rätt, inte ska drabbas av rättsförluster. Detta sker genom att nämnden medverkar till att utse ställföreträdare där det är nödvändigt samt kontrollerar ställföreträdarens lämplighet och kompetens. En ställföreträdare kan vara en förmyndare, god man eller förvaltare.

2.1 Syfte och revisionsfråga

Rapporten syftar till att granska kommunens överförmyndarverksamhet. Följande avser rapporten besvara:

- Hur är verksamheten organiserad?
- Finns dokumenterade rutiner för granskning av årsräkningar?
- Finns rutiner som säkerställer samsyn i ärendehandläggningen?
- Länsstyrelsen har i sin senaste inspektion framfört en del kritik. Vilka åtgärder och insatser har genomförts utifrån Länsstyrelsens senaste inspektion?
- Finns det ett formaliserats samt systematiskt internkontrollarbete?
- Genomförs årliga risk- och väsentlighetsbedömningar?
- Är nämndens ekonomi i balans och hur sker den ekonomiska avrapporteringen till nämnden?
- Hur upplever överförmyndarna/överförmyndarnämnden i samverkanskommunerna samarbetet genom en gemensam kanslifunktion?

2.2 Avgränsningar

Granskningen avser Täby kommuns överförmyndarnämnd.

2.3 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna/verksamheten uppfyller

- Föräldrabalken, (1949:381)
- Förmyndarskapsförordningen, (1995:379)
- Kommunallagen, (2017:725)

2.4 Ansvarig nämnd

Överförmyndarnämnden.

2.5 Metod

Studium och genomgång av relevanta styrdokument och beslutsunderlag. Intervjuer har genomförts med överförmyndarnämndens ordförande, vice ordförande, två överförmyndarhandläggare, chef för överförmyndarkansliet samt representanter från samtliga samverkanskommuner.

Rapporten har faktagranskats av chef för överförmyndarkansliet.

3 Överförmyndarverksamhet

3.1 Nationell lagstiftning

Den kommunala skyldigheten att driva överförmyndarverksamhet regleras i *19 kap.*, i Föräldrabalken, där det antingen skall finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd som utses av kommunfullmäktige.

Sedan 2006 är det också möjligt att två eller fler kommuner har en gemensam överförmyndarnämnd, (*FB, 19 kap. 16 §*).

2018-06-20

Överförmyndare eller ledamöter och ersättare väljs för fyra år, vilket innebär att kommunens val av antingen överförmyndare eller överförmyndarnämnd gäller under hela mandatperioden, där **organisatoriska förändringar** endast får ske i anslutning till en ny mandatperiod. Ledamöter och ersättare i en överförmyndarnämnd utses av kommunfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter och ersättare i en överförmyndarnämnd får ej understiga tre.

3.2 Uppdrag

Överförmyndarens/överförmyndarnämndens uppdrag består i huvudsak i att verka för att de individer som själva inte kan ta vara på sin rätt, inte skall drabbas av rättsförluster. Detta sker genom att överförmyndaren/nämnden medverkar till att utse ställföreträdare där det är nödvändigt samt kontrollerar ställföreträdarens lämplighet och kompetens. Härigenom har överförmyndarverksamheten en myndighetsutövande roll.

En ställföreträdare kan vara en **förmyndare**, **god man** eller **förvaltare** och har till uppgift att ta till vara "huvudmannens" intressen.

3.3 Förmynderskap

En ställföreträdare i egenskap av **förmyndare** företräder barn under 18 år. Barnets föräldrar är i första hand de legala förmyndarna och har ansvaret att förvalta barnets egendom. Överförmyndarverksamheten utövar tillsyn över föräldrar vars barn har tillgångar som överstiger åtta prisbasbelopp, (*prisbasbelopp för år 2018: 45 500kr*), (*FB, 13 kap, 2§*). Om ett barn har en förmögenhet som överstiger åtta prisbasbelopp, är föräldrarna skyldiga att årligen lämna in en redovisning över barnets egendom till överförmyndaren/överförmyndarnämnden.

3.4 Godmanskap och förvaltarskap

En person som på grund av sjukdom, psykisk störning eller försvagat hälsotillstånd inte kan *bevaka sin rätt, förvalta sin egendom* eller *sörja för sin person*, kan få hjälp av en *god man* eller *förvaltare*.

God man

Godmanskapet är frivilligt, där huvudmannen **behåller sin rättshandlings-förmåga**, vilket innebär att ställföreträdaren i egenskap av god man skall inhämta huvudmannens samtycke innan han/hon vidtar en rättshandling, (*FB, 11 kap, 4 §*). Undantaget är om den enskildes tillstånd hindrar inhämtande av samtycke.

2018-06-20

Huvudmannen kan när som helst begära att godmanskapet ska upphöra.

Förvaltare

Omyndigförklaring avskaffades 1989 och ersattes med förvaltarskap. **Förvaltarskap** är en tvångsåtgärd, där huvudmannen **förlorar sin rättshandlingsförmåga** över de delar som omfattas av förvaltarförordnandet.

Förvaltarskap avser de individer som är ur stånd att vårda sig själva eller sin egendom. Uppdraget kan anpassas till behovet och kan begränsas till att avse viss egendom, så som förvaltningen av en fastighet eller viss del av huvudmannens kapital. För att ett förvaltarskap skall upphöra krävs läkarintyg eller annan utredning som bekräftar att huvudmannen inte längre är i behov av en förvaltare. Förvaltarskapet anses vara ett stort ingrepp i den personliga integriteten och skall **årligen omprövas** av överförmyndaren/ överförmyndarnämnden.

Föräldrabalken 11 kap, 7§:

"Om någon som befinner sig i en sådan situation som anges i 4 §, är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten besluta att anordna förvaltarskap för honom eller henne. Förvaltarskap får dock inte anordnas, om det är tillräckligt att godmanskap anordnas eller att den enskilde på något annat, mindre ingripande sätt får hjälp.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning".

4 Ekonomisk redovisning

Förmyndare, god man och förvaltare är skyldiga att genom en s.k. årsräkning redogöra för sin förvaltning av huvudmannens egendom, (FB, 14 kap. 15 §).

Redovisning över räkenskaperna skall täcka föregående kalenderår eller den del som ställföreträdaren har ansvarat för och skall styrkas med verifikationer.

Årsräkningen skall innehålla:

- Uppgifter om huvudmannens tillgångar i form av fastigheter, bostadsrätter, värdepapper och bankkonto/kontanter.
- Inkomster under redovisad period så som: Pension, lön, bostadstillägg, socialbidrag, handikappersättning, skatteåterbäring, arv, gåvor m.m.

- Skulder och utgifter.
- Tydlig sammanställning av inkomster och utgifter.
- Kontobesked för bankmedel och deponerade värdehandlingar samt intyg för andra medel.

En årsräkning skall inlämnas till överförmyndaren **före den 1 mars** varje år, (FB, 14 kap. 15 §).

5 Organisation

lakttagelser

Täby kommun har sedan 1 januari 2015 en överförmyndarnämnd som består av tre ledamöter och tre ersättare.

Täby kommun har tillsammans med Norrtälje, Vallentuna och Österåkers kommuner ett gemensamt överförmyndarkansli. Detta utifrån ett samarbetsavtal som trädde i kraft januari 2012. Bör noteras att samarbetet avser endast gemensam handläggning och administration, dvs. en gemensam tjänstemannaorganisation och inte en gemensam nämnd. Samarbetskommunerna utser en ensam överförmyndare alternativt en överförmyndarnämnd i vanlig ordning.

Norrtälje och Österåkers kommuner har valt att bemanna uppdraget med en ensam överförmyndare. Vallentuna kommun utövar sin överförmynderiverksamhet genom en nämnd.

Täby kommun är värdkommun för det gemensamma överförmyndarkansliet och kansliet finns lokaliserad i Täby kommun. Avtalet fastställer att Täby kommun är anställningsmyndighet för de tjänstepersoner som ingår i den gemensamma organisationen.

Avtalet har en uppsägningstid på 18 månader.

I samband med granskningen framkommer att Vallentuna och Österåkers kommuner har valt att lämna samarbetet. Utträddandet sker per sista december 2018.

6 Verksamhetsmått

Nedan redogörs för överförmyndarnämndens samt övriga samarbetskommuners verksamhetsmått under tre år i ett komparativt syfte:

Figur 5:1

Antal ärenden			
Kommun	2016	2017	2018
Täby	567	706	792
Norrtälje	716	875	955
Vallentuna	283	338	360
Österåker	443	516	560
Totalt	2009	2435	2667

7 Bemanning

Iakttagelser

Vid tid för granskningen omfattar grundbemanningen 9,4 tjänster. Enligt uppgift kommer bemanningen att reduceras till 5,5 tjänster i samband med Vallentuna och Österåkers kommuners utträddande.

Av intervjuerna med handläggarna framgår att det idag råder en hög arbetsbelastning, där det finns en oro inför minskning av personalstyrkan. Personalen uttrycker att de under en längre period har fått prioritera de viktigaste arbetsuppgifterna vilket leder till att andra åligganden får stå tillbaka, (t.ex. gallring och arkivhantering). Likaså uttrycks att en minskad bemanning riskerar att leda till minskad måluppfyllelse, kvalitet, rättssäkerhet samt kritik från tillsynsmyndigheter. Av intervjuerna framkommer ett önskemål om bibehållen bemanningsstyrka efter ovan nämnda kommuners utträddande.

Av intervju med nämndsordförande framgår att det vore önskvärt att behålla nuvarande personalunderlag men att resurserna är begränsade. Vice ordförande uttrycker en oro för personalen utifrån en hög arbetsbelastning som bedöms ha pågått under en längre period.

Kommentarer

Dagens ärendemängd ger en ärendefördelning på ca 284 ärenden per anställd. Efter Vallentuna och Österåkers kommuners utträdan blir fördelningen ca 317 ärenden per anställd utifrån ett reducerat bemanningsunderlag.

Vi anser att nämnden bör genomföra en utvärdering av bemanningsbehovet under senare delen av år 2019 i syfte att sondera huruvida ett underlag på 5,5 tjänster är tillräckligt med hänsyn till nämndens måluppfyllelse samt gällande lagkrav. Det är av stor vikt att personalstyrkan följt av kompetensnivån matchar ställda krav och utmaningar.

8 Styrdokument

8.1 Reglemente

Ett verksamhetsreglemente utgör ett viktigt styrdokument, där uppgifter och ansvaret för verksamhetens olika delar fastställs och tydliggörs så som budgetansvar, personuppgiftsansvar, arkivansvar, delegationsrätt, säkerställande av intern kontroll, nämndens arbetsformer och sammansättning, mm.

Iakttagelser

Vid tid för granskningen saknas ett reglemente för överförmyndarnämnden.

Kommentarer

Ett reglemente för överförmyndarnämnden bör utarbetas och antagas av kommunfullmäktige som grund för styrning och uppföljning av överförmyndarverksamheten.

8.2 Granskning och samsyn

Granskning av årsräkningar utgör en garanti för att huvudmannens tillgångar används på ett sätt som är till fördel för huvudmannen. Härigenom är granskning av årsräkningar en central del i att bevaka huvudmannens rättssäkerhet. I majoriteten av fallen är det först genom årsräkningen som överförmyndaren/överförmyndarnämnden kan upptäcka om en ställföreträdare missköter sitt uppdrag.

Dokumenterade granskningsrutiner är en premis i syfte att kunna skapa en enhetlig

2018-06-20

hantering och samsyn i granskningsarbetet. Granskningsarbetet ska inte vara avhängig den enskilda handläggarens noggrannhet.

lakttagelser

Vi har tagit del av en promemoria samt en checklista avseende förenklad granskning. Av intervju med kanslichefen framgår att det är äldre handlingar och att de idag arbetar på ett nytt sätt. Dock finns inte granskningsrutinerna dokumenterade.

Efter granskningen har kanslichefen meddelat att ett dokumentationsarbete avseende granskningsrutiner har påbörjats. Vi bedömer detta som positivt.

Av intervjuer med professionen framgår att med start 2018 genomförs djupgranskningar av ca 150 årsräkningar, (motsvarar ca 5,5 % av den totala ärendemängden). Vidare djupgrankas även de uppdrag som föregående år granskats med korrigering/anmärkning. Övriga årsräkningar genomgår en s.k. normalgranskning. Urvalet av djupgranskningar sker manuellt genom alfabetisk turordning.

Kommentarer

Vi anser att det är av stor vikt att det finns dokumenterade granskningsrutiner utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Dokumenterade rutiner och riktlinjer är en del i säkerställandet av huvudmännens rättssäkerhet. Vidare är dokumenterade rutiner en förutsättning för en effektiv ärendehantering samt resursutnyttjande. Likaså bidrar detta till en mindre sårbarhet vid anställningsavslut, pensionsavgångar, sjukdomar, ledigheter etc.

Vi bedömer att det finns risker med den manuella hanteringen avseende urvalet av akter i samband med djupgranskningar. Dagens metod där ca 150 akter väljs ut tar inte hänsyn till olika kategorierna av ställföreträdarskap, (godmanskap, förvaltare, förmyndarskap, godmanskap ensamkommande barn/ungdomar), där det finns en risk att vissa kategorier inte djupgrankas.

Vi anser att en rutin bör fastställas som garanterar att samtliga former av ställföreträdarskap inkluderas i urvalet av de akter som djupgrankas. Vidare finns en risk att vissa kommuner grankas mer eller mindre beroende på antalet ärenden. Det råder enighet inom professionen avseende nämnda risker.

Det finns idag en digital urvalsmodul via ärendehanteringsprogrammet Wärna, dock medför detta en kostnad. Kanslichefen har kännedom om detta och kommer att lyfta det med överförmyndarnämnden samt Norrtälje kommuns överförmyndare som har valt att stanna kvar inom samarbetet.

Vi bedömer vidare att räkenskapsredovisningar som berör förvaltare bör djupgrankas i större omfattning. Detta utifrån att förvaltare är en tvångsåtgärd, där huvudmannen har fråntagits sin rättshandlingsförmåga. Härigenom finns ett större

2018-06-20

behov av att bevaka huruvida huvudmannens egendom förvaltas på ett bra sätt eller ej.

Vi rekommenderar att även årsräkningar som inlämnas av nya ställföreträdare djupgranskas.

Vi bedömer att antalet djupgranskningar bör bibehållas efter Vallentuna och Österåkers kommuners utträdande. Detta i syfte att nämnden ska kunna införskaffa sig en rimlig säkerhet. Detta skulle innebära en ökning från 5,5 till ca 8,5 % utifrån dagens statistik.

Sammantaget bör dokumenterade granskningsrutiner för både normal- och djupgranskningar med tillhörande checklistor arbetas fram.

Vidare bör dokumentet för ärendeprocesser utvecklas och kompletteras med anvisningar. Styrdokumentet bör hållas åjour i syfte att bibehålla sin legitimitet och funktion.

9 Övriga iakttagelser utanför ramen för syftesformuleringarna som berör styrdokument

9.1 Dokumenthantering

9.1.1 Dokumenthanteringsplan

En dokumenthanteringsplan redogör för hanteringen av en myndighets handlingar, där registrering, placering, förvaring, och gallring av inkomna och upprättade handlingar ska framgå.

Iakttagelser

Vi har tagit del av en dokumenthanteringsplan, fastställd av nämnden per 2015-06-16. Det finns vidare en arkivbeskrivning samt arkivförteckning i enlighet med arkivlagen.

Professionen uttrycker vid intervjuerna att mot bakgrund av bristande tid sker ingen systematisk gallring, där det råder en eftersläpning.

Kommentarer

Vad gäller "arkivredogörare" som ska anges i arkivbeskrivningen bör en funktion/befattning anges istället för dagens formulering "kansliet". Vidare bör "arkivbeskrivningen" kompletteras med ett avsnitt om de lagar som styr verksamheten.

En "arkivförteckning" syftar till att i detalj informera om vilka handlingar som finns på myndigheten. En arkivförteckning bör bestå av precisering av huvudavdelningar och

2018-06-20

serieindelningar följt av årsindelning, (t.ex. protokoll) samt angivelse av förvaringsplats. Dock kan arkivlagens krav på arkivförteckning anses vara tillgodosett genom upprättande av en "dokumenthanteringsplan".

Dagens arkivförteckning och dokumenthanteringsplan uppfyller inte ovan nämnda delar.

Vi bedömer att dokumenthanteringsplanen bör kompletteras genom utökning av ärendekategorier samt nedbrytning i mer detaljerade ärendearter, i syfte att få med samtliga handlingar som nämnden hanterar. Likaså bör en precisering (numrering/serieindelning mm) av pärmar samt förvaringsplats framgå, (t.e.x. dagarkiv, närarkiv, centralarkiv). Som tidigare nämnts kan dokumenthanteringsplanen tillgodose kravet på en arkivförteckning under förutsättning att planen innehåller erforderlig information om handlingarnas art och placering.

Efterlevnad av dokumenthanteringsplanen är en viktig del bl.a. för återsökning av handlingar samt hantering av sekretessbelagda handlingar. Vi bedömer att rutiner för ett systematiskt gallringsarbete bör fastställas, där detta är en del av upprätthållandet av huvudmännens rättssäkerhet.

Vi rekommenderar att gallring sker vid två tillfällen årligen.

Dokumenthanteringsplanen bör uppdateras årligen i syfte att hålla den à jour. Dagens dokumenthanteringsplan har inte uppdaterats sedan fastställandet 2015.

9.2 Samtycke

lakttagelser

Vi har tagit del av nämndens intresseblankett för rekrytering av ställföreträdare.

I nästa steg genomför nämnden lämplighetskontroller via Rikspolisstyrelsens belastningsregister och Kronofogdemyndighetens.

Kommentarer

Vi anser att den sökande bör i samband med en intresseanmälan erhålla tydlig information om ovan nämnda lämplighetskontroller. Vi bedömer att dagens intresseblankett bör kompletteras med en samtyckesruta, där det framgår att den sökande samtycker till en lämplighetsprövning via Rikspolisstyrelsens belastningsregister samt Kronofogdemyndighetens register. Denna information är nu än viktigare i samband med ikraftträdandet av en ny dataskyddslagstiftning, GDPR, där det finns ett betydligt ökat krav avseende integritetsskyddet.

10 Intern styrning och kontroll

Överförmyndaren/överförmyndarnämnden har en myndighetsutövande roll och ingriper mycket påtagligt i den enskilde individens liv. Härigenom är det viktigt att det finns en väl fungerande intern styrning och kontroll av hela verksamheten i syfte att i första hand garantera individernas rättssäkerhet. Ansvaret för den interna kontrollen av kommunala verksamheter framgår av kommunallagen, (KL, 6 kap, 6 §):

"Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när vården av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan. Lag (1999:621)".

10.1 Vad är intern kontroll och styrning

Syftet med den interna styrningen och kontrollen är att säkerställa ändamålsenligheten i verksamheten samt se till att uppdragen genomförs på ett **rättssäkert** sätt.

Intern styrning och kontroll syftar till att:

- Säkra en effektiv förvaltning
- Säkerställa ändamålsenligheten och måluppfyllelsen
- Säkerställa efterlevnad av lagar, föreskrifter, riktlinjer, policys och andra styrdokument
- Säkerställa tillförlitliga uppföljningar, utvärderingar och rapporteringar av verksamheten
- Undvika uppkomsten av allvarliga fel, brister, oegentligheter och förtroendeskador.

Arbetet med intern styrning och kontroll skall utformas utifrån en helhetssyn på verksamheten med fokus på att uppnå uppsatta mål samt gällande lagkrav genom en systematisk **riskbedömning** och **riskhantering**.

10.1.1 Interna kontrollplaner

Arbetet med upprättande av interna kontrollplaner bör föregås av årliga risk- och väsentlighetsbedömningar som ska ligga till grund för framtagande av olika kontrollmål.

Av en interkontrollplan bör följande framgå:

- ▣ Viket **system/arbetsområde/funktion/rutin** kontrollen avser
- ▣ Vilket **kontrollmoment/kontrollmål** inom systemet/arbetsområdet/funktionen/rutinen som skall kontrolleras
- ▣ Vilka **lagrum/regler, styrdokument, reglementen och riktlinjer** som berörs
- ▣ **Frekvens**
- ▣ **Urval**
- ▣ **Metod**
- ▣ **Kontrollansvar, dvs. vem som är ansvarig för utförandet**
Här skall **befattningar** anges. En grund till detta är när personal slutar, byter funktioner och ny personal tillsätts, där det inte ska kunna påverka internkontrollplanens aktualitet.
- ▣ **Rapportering till förvaltningsledning, (i detta fall kanslichef)**
Ange befattningar - närmaste chef, enhetschef eller förvaltningschef.
- ▣ **Rapportering till nämnd**
Här bör tidsangivelser för avrapportering framgå. Resultatet av genomförda kontroller ska kontinuerligt rapporteras till nämnden då det är desamma som ytterst ansvarar för verksamheten och därmed den interna styrningen och kontrollen.

10.2 Nämndens arbete

Iakttagelser

Kommunfullmäktige i Täby kommun har antagit ett övergripande reglemente för arbetet med den interna styrningen och kontrollen, (Kf 2006-04-24), där styrelsen, nämndernas och förvaltningsledningarnas ansvar avseende den interna styrningen och kontroll beskrips.

2018-06-20

Av granskningen framkommer avsaknad av ett dokumenterat samt systematiskt internkontrollarbete. Av intervju med nämndes presidium samt professionen framgår en enighet kring vikten av ett systematiskt samt dokumenterat internkontrollarbete, där råd och anvisningar önskas.

Kommentarer

Som tidigare nämnts bör arbetet med upprättande av interna kontrollplaner föregås av årliga risk- och väsentlighetsbedömningar, där risker utifrån fastställda mål samt gällande lagstiftning identifieras och värderas.

Utifrån identifierade risker bör en internkontrollplan upprättas, där utvalda kontrollmål ska kontrolleras och följas upp under aktuellt år. En uppföljningsrapport av genomförda kontroller bör därefter upprättas och presenteras för nämnden.

Vidare är det av stor vikt att nämndens ledamöter och ersättare är insatta och delaktiga i arbetet med den interna styrningen och kontrollen, då det är nämnden som är ytterst ansvarig för den interna kontrollen.

En god intern styrning och kontroll leder i sin tur till en minskad risk till kritik i samband med olika tillsyn.

Vi anser vidare att det kommunövergripande reglementet bör uppdateras.

11 Länsstyrelsens tillsyn

Länsstyrelsen har tillsynsansvaret över överförmyndarverksamheten.

Förmyndarskapsordningen, 21 § fastställer att Länsstyrelsen årligen ska inspektera överförmyndaren. Länsstyrelsen får avstå från en inspektion ett visst år, dock ska inspektion genomföras följande år.

Iakttagelser

Vi har tagit del av länsstyrelsens inspektionsrapporter för år 2017 och 2018. De anmärkningar som framgår av länsstyrelsens aktgranskningar för år 2017, (2017-02-21), avser bland annat:

- Avsaknad av redovisning från särskilt förordnande vårdnadshavare.
- Avsaknad av redovisning från föräldrar.
- Bristfällig tillsyn i ett förmyndarskap.
- Lång handläggningstid för granskning av årsräkningar.
- Bristfällig hantering av överklaganden.
- Ej överlämnat redovisningshandlingar efter byte.

Kommentarer

Av granskningen framgår att ovan nämnda brister har åtgärdats. Kansliet har genom införandet av bevakningssystem samt extra kontrollfunktioner minimerat riskerna för bristande ärendehantering. Vi anser att dessa inslag även bör integreras i den kommande internkontrollplanen för år 2019.

Detta bekräftas även av länsstyrelsens tillsynsrapport 2018-04-24, där det framgår att framkomna brister under 2017 har åtgärdats. Länsstyrelsen konstaterar efter en upprepad aktgranskning att överförmyndarnämnden har sett över sina rutiner och vidtagit åtgärder för att komma till rätta med den kritik som Länsstyrelsen framförde under februari 2017.

12 Budgetuppföljning

lakttagelser

Av granskningen framgår avsaknaden av en systematisk budgetuppföljning, där nämnden erhåller en redogörelse vid delårsbokslutets samt årsbokslutet.

Av intervju med nämndspresidiet framgår att de kan erhålla en redovisning vid förfrågan, men att det saknas rutiner.

Av årsbokslutet för 2017 framgår en negativ avvikelse på 2,2 mnkr. Avvikelsen anges bero på bl.a. ökade antal ärenden avseende ensamkommande barn och ungdomar.

Budgetramen för 2018 uppgår till 3 mnkr. Enligt den prognos som vi har erhållit kommer nämnden att redovisa en negativ avvikelse på ca 1 mnkr. Den prognostiserade avvikelsen anges beror på ökat antal ärenden där ensamkommande barn fått uppehållstillstånd.

Av intervjuerna med politik och personal framkommer att verksamheten är underbudgeterad.

Kommentarer

Vi anser att systematiska budgetuppföljningar bör införas, där nämnden bör erhålla en budgetredogörelse vid varje sammanträde.

Vidare bör nämnden föra en dialog med kommunfullmäktige om huruvida verksamheten är underbudgeterad.

Underbyggda prognoser samt komparativ statistik avseende ärendemängder är viktiga redskap för fastställande av mer "hållbara" budgetramar.

13 Samverkanskommunernas synpunkter

lakttagelser

Intervjuer har genomförts med representanter från samtliga samverkanskommuner. Som tidigare nämnts har Vallentuna och Österåkers kommuner valt att lämna samarbetet. Utträddandet sker per sista december 2018.

Gemensamt för synpunkterna är att verksamheten anses vara underbemannad, där det finns en oro för personalens välmående utifrån en hög arbetsbelastning som anses ha varat under en längre period. Överförmyndarsättaren i Norrtälje kommun delar inte denna uppfattning. Överförmyndaren i Norrtälje kommun anser dock att det råder en obalans mellan personalunderlaget och antalet ärenden.

Österåkers överförmyndare anger att anledningen till utträddandet är bristande ledning, styrning, uppföljning följt av låg kompetens inom nuvarande verksamhet. Synpunkterna delas inte av övriga samverkanskommuner.

Vidare uttrycks att det finns ett missnöje från ställföreträdarnas sida i Österåkers kommun vad avser kansliets bemötande och tillgänglighet. Österåkers överförmyndare framhåller vidare att det har varit en hög personalomsättning under samverkansperioden som tyder på en bristande arbetsmiljö och ledning. Synpunkten avseende bristande tillgänglighet delas även av Norrtälje kommuns överförmyndare.

Norrtälje kommun uttrycker att den nuvarande modellen är långt ifrån en samverkan, där Täby kommun agerar egenmäktig i en rad olika frågor, (t.ex. lokaler, digitaliseringsprojekt, bemanning mm.). Det framgår vidare att Norrtälje genomför nu en utredning om huruvida kommunen ska vara delaktig i samverkansavtalet, där följande tre alternativ diskuteras:

1. Norrtälje kvarstår i samarbetet förutsatt att kraftiga förändringar genomförs
2. Egen verksamhet
3. Norrtälje blir värdkommun.

Det uttrycks vidare att alltför få gemensamma träffar har ägt rum. Enligt uppgift har gemensamma träffar ägt rum två gånger årligen fram till år 2016. År 2017 ägde ett möte rum pga. sjukfrånvaro och under 2018 har det inte anordnats någon gemensam träff.

Kommentarer

Vi anser att en utvärdering av samarbetet bidrar till att belysa behovet av erforderliga förändringar för ett fortsatt samarbete och bör genomföras under 2018. Vi anser vidare att ökat antalet samverkanskommuner är det av vikt med gemensamma möten och kontinuerlig dialog.

2018-06-20

2018-06-20

KPMG AB

Viktoria Bernstam

Revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.

Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Document classification: KPMG Confidential